

«AVTRYKK»

«Jeg ringte min far for å spørre om han hadde noen formening om hva slags type sømfot jeg måtte bruke for å quilte. Egentlig trodde jeg ikke han kunne svare på det, men det viste seg at han i årevis hadde fungert som min mors «assistent». Han mente at jeg skulle håndquilde prosjektet mitt hvis jeg var interessert i å skjønne hva dette dreide seg om.»

Iris T. Korsnes, Grafikk og tegning, Khio, 2022.

Innhold

Presentasjon.....	s.3
Fortid, nåtid, døde og levende.....	s.3
Feminisme, quilting og familie.....	s.4
Inspirasjon.....	s.6
Materialer, tilknytning, minner.....	s.7
Det personlige.....	s.9
Prosess.....	s.9
Fremvisning.....	s.14
Litteraturliste.....	s.15

«Cloth thus tends to be powerfully associated with memory. Or, to put it more strongly, cloth *is* a kind of memory. When a person is absent or dies, cloth can absorb his or her absent presence».¹

Presentasjon

Mitt bachelorprosjekt startet tidlig, allerede i det andre utdanningssemesteret. Ideen oppsto under den første koronarelaterte nedstengningen i 2020. Uten tilgang på skolens verksteder, fagkompetanse, materialer eller studiemiljø søkte jeg under disse omstendighetene å finne nye måter å jobbe med grafikk på. Etter å ha tenkt litt landet jeg på å utforske varmeoverføringsvinyl (HTV) og varmpresstrykk, primært fordi jeg hadde tilgang på dette utstyret.

Prosjektet mitt utforsker den kvinnelige familiehistorien på morssiden. Forankret i erfaringer og minner er jeg interessert i hvordan familie skaper og former et individs personlighet og identitet.

Tegningen ligger som et grunnlag for prosjektet og undersøkes fra et tekstilt perspektiv. Materialene består av en tekstilarv etter min mor som var en aktiv quilter, samt tekstile objekter etter min mormor. Intensjonen er å undersøke quiltens materielle egenskap og betydning sett fra et *sosiokontekstuell* perspektiv. I dette ligger ideen om det kvinnelige og familiære samholdet, og hvordan mødre i generasjoner har ført sin håndverksmessige kunnskap videre til sine døtre.

Min familiehistorie, materialene og trykketeknikken har blitt flettet sammen under utviklingen og utforskningen av mitt kunstneriske prosjekt «Avtrykk».

Fortid, nåtid, døde og levende

«Avtrykk» er et posthumt samarbeid med min mor Harriet I. Haga (1950 – 2012) og mormor Helga A. Korsnes (1917- 2012). Min datter Neeva Braveboy (2005) som går på tekstil ved Edvard Munch videregående skole er også en del av samarbeidet. Hun har bidratt med maskinsøm og håndquilting.

¹ Peter Stallybrass, «Worn Worlds: Clothes; Mourning and the Life of Things», s. 70.

Feminisme, quilting og familie

Jeg vokste opp i en storfamilie dominert av kvinner hvor både selvstendighet og fellesskap var en stor del av oppveksten. Moren og mormoren min var viktige mennesker for meg. De døde omtrent samtidig, og med det fulgte refleksjoner rundt identitet som oppvekst, påvirkning, oppdragelse, erindring og psykologiske mønstre.

«Avtrykk» utforsker den kvinnelige familiehistorien på min morsside, innenfor en feministisk og performativ biografisk kontekst. I følge den danske litteraturforskeren Jon Helt Haarder er performativ biografisme et fenomen i litteraturen som han kaller for *meg- generasjonens* interesse for seg selv. Det karakteristiske ved den performative biografismen er blandingen av fiksjon og selvbiografi, hvor det gjennomgående tema ofte handler om identitet. Er det for eksempel noe vi har eller er det noe vi gjør? Det handler også om å skape en estetisk interaksjon mellom kunstneren, andre virkelige personer og betrakteren². Dette fungerer som et fortolkningsrom og et teoretisk bakteppe i forhold til prosjektet hvor mine opplevelser, oppfattelser og minner er høyst subjektive. Mine familiemedlemmer vil for eksempel ha sine egne oppfatninger av vår felles familiehistorie, noe er gjenkjennbart mens andre minner kan fremme uenighet.

Tekstilt håndarbeid av ulike slag har alltid vært en viktig syssel i min familie. Min mormor strikket, heklet og sydde kontinuerlig, og min mor var en aktiv *quilter*. Prosjektets interesse er å undersøke quilten³ materielle, men også kontekstuelle egenskap og betydning sett fra ett sosialt perspektiv. Den feministiske kunstbevegelsen fra 1970 tallet påpekte det kvinnelige og familiære samholdet, for eksempel hvordan mødre i generasjoner har ført sine håndverksmessige kunnskaper og tradisjoner videre til sine døtre. Det feministiske innspillet i dette prosjektet handler om hvordan quilten symboliseres som en visuell metafor for kvinnelig liv, kultur og søsterskap. Men quiltesamfunnets nyttefunksjon har ikke bare bestått av mennesker som deler en felles hobby eller interesser, men har også blitt benyttet for å formidle politiske agendaer som kvinnefrigjøring, belyse klasseforskjeller og bekjempe diskriminering.⁴ Slike perspektiv er relevante for hvordan jeg undersøker og fortolker samhold, familie, materialitet og håndverk.

² Jon Helt Haarder, «Performativ Biografisme. En hovedstrømning i det senmodernes skandinaviske litteratur».

³ Det som danner en quilt består av tre separate nivåer; 1: *piecing*: små stoffbiter som kuttet ut for å danne en geometrisk form som deretter sys sammen til ett *patchwork*, 2: flere *patchworks* sys sammen til de danner en forside. 3: forsiden monteres på en bakside, med vatt imellom. Lagene *quiltes* sammen (betyr å sy gjennom tre lag), deretter sys det på en *lukkekant* rundt quilten utsider.

⁴ Elaine Showalter, «Piecing and writing», s. 159-159.

Detalj fra et håndquiltet sengeteppe som moren min har lagd til meg.

Jeg er interessert i psykologiske mønstre, og hvordan dette har påvirket og påvirker de kommende generasjonene i familien. Prosjektet kan forstås som en utforskning av identitet forankret i erfaringer og minner, undersøkt og fremstilt gjennom det tekstile håndarbeidet. Å sy, strikke, brodere og hekle kan forstås innenfor prosjektets kontekst som et vis å arrangere og mestre livet sitt på. Håndarbeidet benyttes for å fremheve fortellingen. Tekstilet blir «arket».

Inspirasjon

Som inspirasjon ser jeg mot quiltekunstnere som Rosie Lee Tompkins (1936 – 2006) og Chawne Kimber (1971). Arbeidene deres betraktes som *radical quilts* for deres politiske budskap, ekspresjonisme, fargevalg, uregelmessige former som kvadrater av ulike størrelser, forskjellige typer tekstiler og varierte teknikker som søm, brodering, montasje og applikasjon. Årsaken til at jeg finner disse kunstnerne relevante er deres estetiske tilnærming og personlige budskap formidlet gjennom quiltens egenskap og estetikk. I Tompkins arbeider kan jeg relatere til hennes bruk av materialer. Hun var opptatt av gjenbruk, og skaffet materialene sine på loppe- og bruktmarkedene samtidig som arbeidene har sterke innslag av spiritualitet. Det som inspireres ved Kimbers quilts er hennes politiske budskap hvor hun problematiserer den afrikanske-amerikanske befolkningens rettigheter, sikkerhet (eller mangelen på det) og levevilkår. Relevansen til mitt prosjekt knyttes opp til en historiebevissthet gjennom mine barns tipp- tipp- tipp oldefar som ble født inn i slaveriet, og som i voksen alder var en av de første frigitte slavene på en øy i det østlige Karibien. Selv om dette ikke kommenteres eksplisitt i mitt prosjekt, ligger det allikevel en implisitt fortelling der. Som en resonans til min egen oppvekst og hvordan jeg ble oppdratt av mine foreldre til å stå i det å ha en annen hudfarge enn det som var normativt, og alt det det førte med seg.

Rosie Lee Tompkins, *Untitled*, 1970-årene, skrift lagt til i 1980-årene. Quiltet av Irene Bankhead i 1997, hånd- og maskinbroderi på funnet stoffer, dekorativ pyntekant, heklede brikker, fløyel, shisha speilbroderi, bomullstråd broderi, bakteppe av bomulls musselin. 259 cm x 234 cm.

Chawne Kimber, *Cotton Sophisticate*, 2015, tekstil, tråd, 165 cm x 165 cm. Foto: Modern Quilt Guild.

Materialer, tilknytning, minner

Et viktig aspekt ved prosjektet er nærheten til materialet. Da moren min døde arvet jeg det hun hadde av quiltetekstiler, symaskin, tråder og verktøy. Arven består også av påbegynte og halvferdige arbeider. Disse materialene og min mormors håndarbeider utgjør materialbasen i prosjektet. Det posthume samarbeidet kan spores blant annet til de ferdigklippede tekstilformatene som ble gjort av min mor i forkant, og gardiner, duker og sengetepper etter min mormor. Det foretas et utvalg av *et allerede gjort* utvalg av tekstilformatene. Tekstilets format innpasses i arbeidet, slik at «avtrykket» som min mor allerede har gjort med saksen forblir. Dette med tanke på at hun hadde ideer om både format og prosjekt i de klippede tekstilene.

I den kunstneriske prosessen har jeg gjort ulike forsøk på deduksjon for å finne «språket» og visualiteten i prosjektet. Vi fikk duker, gardiner, sengetepper og heklede klær i gaver av vår mormor. Etter samtale med øvrige familiemedlemmer om hva som minnes mest i forhold til håndarbeid er det de heklede dukene og sengeteppene som blir nevnt. For eksempel har jeg trykket blanke relieffer av min mormors heklede duker og gardiner.

«Avtrykk», Iris T. Korsnes, Grafikk og tegning, Khio, 2022

Blank relieff, detalj, kollografi laget av min mormors heklede duk, 2021.

Heklet duk av min mormor. Denne fikk jeg i 6 -7 års alderen. Jeg husker at jeg syntes at dette var en rar gave til ett barn.

Det personlige

Det ligger en iboende og personlig ambivalens i dette prosjektet. For min del har interessen for tekstilt håndarbeid i både oppvekst og etterpå vært helt fraværende. Det har vært ulike grunner til det, men et viktig moment var skapelsen av egen identitet og uavhengighet utenfor familien. Et slags tekstilt opprør da jeg anså håndarbeid som lite frigjørende, begrensende og «kjerringaktig».

Den britiske litteraturviteren Peter Stallybrass skriver i sin artikkel «Worn Worlds: Clothes; Mourning and the Life of Things» om hvordan klær og tekstiler okkuperer rom og skaper sin egen historie, men også om resonansen som blir igjen når mennesket de er forbundet med går bort. Et vitnesbyrd av et levd liv knyttet opp til ønsker, behov, begjær og minner, men også fysiske objekter som lever videre gjennom form, uttrykk og taktilitet⁵. I de arvede tekstilene hang lukten igjen fra arbeidsrommet til min mor. En lukt som etter hvert vil forsvinne. Ved å knytte lukten til den sanselige estetikken skapes det minner/erindringer i forhold til hvordan motivene og det estetiske uttrykket har blitt utviklet og formet.

Prosjektet mitt kan leses som en spirituell og meditativ praksis. Skapt og forbundet i et sediment bestående av ide og gjennomføring via arvede tekstiler og objekter, research, tegning, brodering, quilting og sying, samt når de ulike delene av arbeidet har blitt montert sammen. Spesielt ligger det meditative i de langsomme prosessene som håndquilting og sying for hånd er.

Det handler ikke bare om det konkrete fysiske arbeidet, eller slektskapet mellom å omformulere og skape noe nytt av de arvede materialene, men også om verdiene som ligger i historien til objektet eller tekstilet. Igjennom de arvede materialene som også kan forstås som en resirkulert arv, er både min mor og mormor tilstede. Tekstilet kan leses som en fysisk og spirituell kontakt mellom kropp, minne og tekstil, hvor tekstilet representerer den forgjengelige eller døde kroppen.

Prosess

I begynnelsen var det ikke klart hvordan materialene skulle anvendes, men quilt og quilting var ikke aktuelt. Ønsket og behovet for å finne en annen retning sto trassig. Jeg

⁵ Peter Stallybrass, «Worn Worlds: Clothes; Mourning and the Life of Things», s. 69.

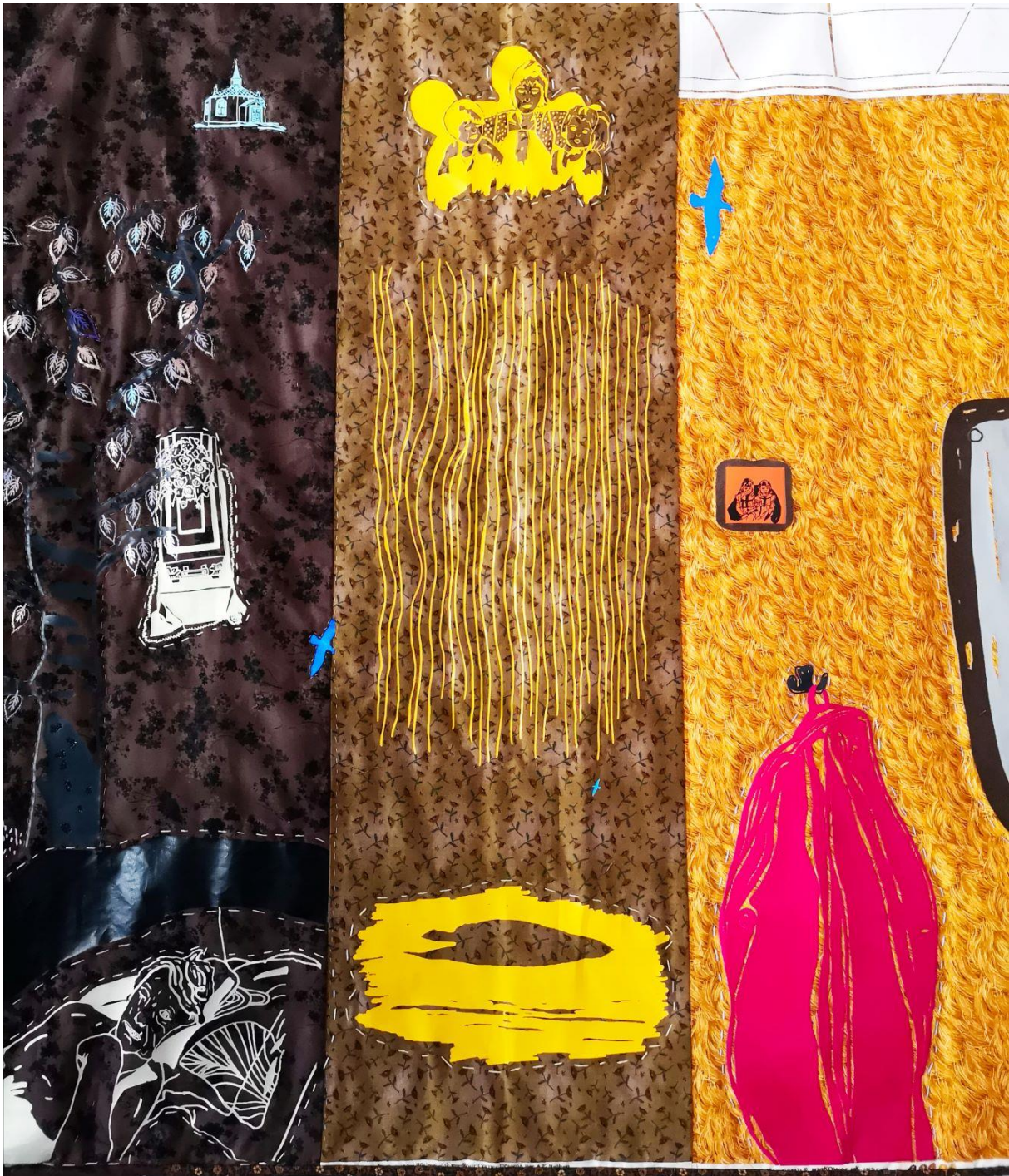
eksperimenterte på ulike materialer ved å trykke varmeoverførende vinyl på de arvede tekstilene, på litografi, kollografi, blanke relieffer, tresnitt og selvklistrende vinyl som jeg klisteret fast på vegger, tak og gulv. Etter en lang og eksperimenterende runddans endte det til slutt opp med den logiske slutningen at *det var* quilten som skulle utforskes. Quilten som hviler på min familiehistorie, mens det jeg har valgt å bringe inn i prosjektet er tegning, varmeoverførende vinyl og tilhørende trykketeknikk.

En del av utforskningen har handlet om bruk av utradisjonelle materialer og trykketeknikk innenfor grafikken. Både varmeoverførende vinyl og varmepresstrykk blir i hovedsak benyttet til kommersielle formål. For eksempel bedriftsbestilte logotrykk på kops, t- skjorter eller kaffekopper. I den kunstneriske prosessen har jeg vært opptatt av å utvide grafikkfeltet gjennom bruk av vinyl og varmepresse i både utforskningen og i utviklingen av min kunstneriske praksis.

Tekstilene består av satte mønstre og farger, og vinylen som benyttes består også av satte farger hvor det ikke er rom for å blande egne. En del av det prosess skapende arbeidet har vært å skape harmoni/disharmoni mellom tekstilets motiv, vinylens farger og tegningene. Fargevalg har vært en intuitiv prosess basert på erindringer og assosiasjoner. Den tyske kunstneren og teoretikeren Josef Albers' bok «Fargenes samspill» har hatt en betydningsfull rolle i å forstå fargenes estetiske potensiale og funksjon, som fargeerindring, og hva slags visuelt minne man har når det kommer til en spesifikk farge⁶. Jeg har vært opptatt av at fargene skal representere bevegelse, stemning eller lyder. For å skape en balanse i prosessen har dette vært viktig i forhold til valg av tekstil, motiv, tema og farge.

Tegningen ligger som et grunnlag for prosjektet og undersøkes fra et tekstilt perspektiv. Jeg har vært interessert i rutene i tegnserieestetikken, som samsvarer med tekstilenes format. Fortellingen i «Avtrykk» er ikke lineær, men går på kryss, tvers eller i en hvilken som helst retning ved å benytte en kollasjstruktur. De ulike rutenes fortelling kan forstås som selvstendige enheter, men de står allikevel i sammenheng med hverandre. Motivene varierer fra å gå ut av formatet til å holde en mer klassisk komposisjon i en blanding av figurasjon og abstraksjon.

⁶ Josef Albers, «Fargenes Samspill», s. 14.

Detaljer fra «Avtrykk» under prosess, varmeoverførende vinyl, arvet tekstil, bomull-, syntetisk-, broderitråd, 2022.

Fotografier har blitt benyttet som forelegg til en del av de tegnede motivene, men jeg har også tegnet etter minne både analogt og digitalt. Fotografi består gjerne av konstruerte øyeblikk hvor man billedlig ikke har tilgang på det som har skjedd verken før eller etter. Hva som utspiller seg videre utenfor fotografiet kan man jo bare fantasere om. I de fleste fotografiene sitter mine familiemedlemmer med ett mer eller mindre bevisst forhold av å bli iaktatt av en

kameralinse. Fotografiene gir en spesifikk informasjon, men forteller lite om hva som har skjedd før, etter eller hvem de egentlig er. Min fortolkning blir her å formidle fotografiets “humør” i kombinasjon med egne minner.

Bryllupsfoto fra 1959. Min tante Torgunn som gifter seg med Finn. Den lille jenta er min mor og bak henne står mine besteforeldre Iver og Helga Korsnes. Det andre paret er Finns foreldre, Deborah og Rolf Hanssen.

Etter at tegningene er påtrykket⁷ de ulike tekstilene som består av rektangler og kvadrater, blir de sydd sammen til en helhet for å danne quiltens forside. Jeg har også trykket på mindre uavhengige polstrede stoffbiter, applikasjoner, som fungerer som bindeledd for å skape en overgang mellom de ulike delene. Quiltens bakside består av gammelt, kassert og slitt sengetøy, og arbeidets dimensjon måler 105 cm x 6 m.

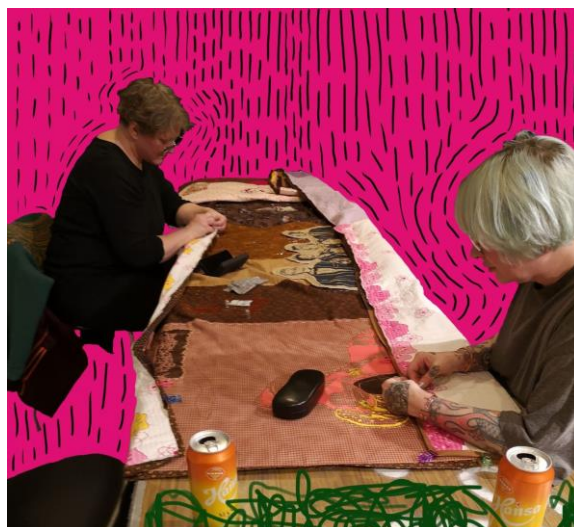
Arbeidet er håndquiltet rundt trykkene, og det er en langsom og meditativ prosess. Tråden rundt kan leses som en «tegnet» strek, en linjekomposisjon som rammer inn motivene. På baksiden av quilten kan man se stingene som binder de tre lagene sammen, og de fremtrer som svake avtrykk og gir assosiasjoner til noe som har vært. Erindringer av levde liv, personlig tilknytning og forgjengelighetens faktum.

⁷ Rent teknisk plottes motivet inn digitalt på «printebordets» program, for deretter å bli printet ut i varmeoverførende vinyl. Deretter trykkes det med en varmpresse på tekstilet.

Neeva håndquilter, april 2022. Digital tegning på foto.

Deretter ble en lukkekant påsydd for hånd, noe som også var et tidkrevende arbeid. Her ble venninner invitert til å delta/hjelpe til som et sosialt samvær hvor vi jobbet, spiste, drakk og oppdaterte hverandre om livet. Denne sosiale formen kan knyttes opp mot det sosiale og symbolske fellesskapet quiltingen har hatt og fremdeles har.

Et syende fellesskap, april 2022. Digital tegning på foto.

Fremvisning

Underveis i prosessen har jeg vært opptatt av å undersøke hvordan man kan overføre tegningen/grafikken fra det todimensjonale til en romlig tredimensjonalitet i et installasjonsformat. Den britiske kunsthistorikeren Claire Bishop skriver i sin bok «Installation Art» om noe hun kaller en *aktivert betraktning*. Dette kan leses som en politisert estetisk praksis, hvor betrakteren aktiveres i gjennom det å være omsluttet av verket fremfor kun «å bare se på». Bishop mener at over tid vil det oppstå et ønske om politisk handling. Med politisk i denne konteksten mener hun i form av at man inkluderes fremfor ekskluderes av kunsten man betrakter. Det kan forstås slik at man ikke bare er et betraktende individuelt subjekt som opplever kunsten i sin egeneksistensielle isolasjon, men som en del av et samfunn eller kollektiv⁸. Fra et slikt perspektiv kan dette vendes tilbake til bruken av performativ biografisme, hvor det vil foregå en estetisk interaksjon mellom den personlige fortellingen, betrakter og verk. Det åpner opp for at betrakteren også innehar muligheten til å bringe inn sine egne erfaringer og subjektive holdninger fra et erfart liv. Slik kan «Avtrykk» også forstås som et arbeid som har en relevans for flere enn kun meg.

⁸ Claire Bishop, «Installation Art», s.102.

«Avtrykk», Iris T. Korsnes, Grafikk og tegning, Khio, 2022

Litteraturliste:

Albers, Josef. *Fargenes Samspill*. Conflux Samspill. 2010.

Bishop, Claire. *Installation Art. A critical History*. Tate Publishing. 2014.

Haarder, Jon Helt. *Performativ Biografisme. En hovedstrømning i det senmodernes skandinaviske litteratur*. John Helt Haarder & Gyldendal. 2014.

Showalter, Elaine. «Piecing and Writing» i *The Textile Reader*, red. Jessica Hemmings. Bloomsbury Publishing Plc. 2020.

Stallybrass, Peter. «Worn Worlds: Clothes; Mourning and the Life of Things» i *The Textile Reader*, red. Jessica Hemmings. Bloomsbury Publishing Plc. 2020.

Internettkilder:

<https://www.womenarts.org/wp-content/uploads/2017/02/cottonsophisticate2w.jpg> Sist oppsøkt 14.03.22.

<https://static01.nyt.com/images/2020/06/26/arts/26QUILTS-DIGITAL-3/26QUILTS-DIGITAL-3-superJumbo.jpg> Sist oppsøkt 13.03.22.